

Helyzetkép

2014. december – 2015. január

Gazdasági növekedés

A múlt évben ellentétes tendenciák hatottak a globális gazdaságra. Érzékeny területeken bontakoztak ki újabb, illetve erősödtek fel korábbi regionális konfliktusok. Több ok együttes hatására a világpiaci energia- és nyersanyagárak számottevően mérséklődtek, különösen a kőolajár zuhanása hatott a gazdasági folyamatokra. A Nemzetközi Valutaalap globális árindexet készít az alapanyagokról. Ez a mutató a múlt évben jelentősen, 6%-kal mérséklődött, az energiaárak pedig 7,5%-kal csökkentek. Az élelmiszerárak 3,8%-kal estek az előző évihez képest. A fejlett országokban a laza monetáris politika és – különösen az Európai Unióban – a magas államadósság, valamint az államháztartási szigorítás befolyásolta a gazdasági növekedést.

A világgazdaság a tavalyi évben összességében 3,3%-kal növelte a teljesítményét, éppen annyival, mint a megelőző évben. Változatlanul érzékelhető különbség volt a fejlett gazdaságok és a fejlődő országok növekedési üteme között. Az OECD országok gazdasága a múlt évben 1,8%-kal bővült. Ebben komoly szerepet játszott az Amerikai Egyesült Államok növekvő gazdasága: a bruttó hazai termék volumene 2,4%-kal emelkedett a megelőző évi 2,2%-kal szemben. A japán gazdaság a múlt évben nem bővült; a 2011-es kismértékű zsugorodást követő két évben a bruttó hazai termék 1,4%-kal, illetve 1,5%-kal növelte a teljesítményét, tavaly az év egészében stagnált, a második félévben pedig recesszióba került. Ebben közrejátszott az is, hogy a japán kormány az államháztartási nehézségek hatására 5%-ról 8%-ra emelte az általános forgalmi adót, amely visszafogta a lakossági fogyasztást.

Gyorsult a növekedési ütem az Európai Unióban is. Az egyesített GDP 1,3%-kal haladta meg az egy évvel korábbit, míg 2013-ban stagnált az Európai Unió gazdasága. Az eurózónában a múlt évben 0,9%-kal nőtt a gazdaság teljesítménye az előző évi 0,5%-os zsugorodást követően. ***Az Európai Unió a nehézségek ellenére kikerült a válságból: a tagországok döntő többségében – ha lassú ütemben is – bővült a gazdaság.*** A negyedik negyedévben a teljes unióban – szezonálisan kiigazított adatok szerint – 0,4%-kal nőtt a GDP az előző negyedévhez, és 1,3%-kal a megelőző év azonos időszakához képest. 2013. utolsó negyedévében az uniós gazdaság 0,9%-kal bővült az egy évvel korábbihoz viszonyítva. Az eurózónában a múlt év utolsó negyedében 0,3%-kal emelkedett a bruttó hazai termék az előző negyedévhez, és 0,9%-

kal az egy évvel korábbihoz képest. Ez utóbbi index 0,5 százalékponttal meghaladja a 2013. negyedik negyedévében mértet.

Az eurózóna növekedésében meghatározó a német gazdaság teljesítménye: a GDP volumene 0,7%-kal nőtt az előző negyedévhez, és 1,5%-kal a megelőző év azonos időszakához képest. Stagnálás közeli állapotban volt ugyanakkor a francia gazdaság: a bruttó hazai termék 0,1%-kal emelkedett az előző negyedévhez, és 0,2%-kal az egy évvel korábbihoz viszonyítva. Az unió harmadik gazdasága, a brit meggyőző dinamikával bővült: a GDP 0,5%-kal nőtt az előző évnegyedhez, és 2,7%-kal az egy évvel azelőttihez képest.

A nyugat-európai térség országaiiban szerény ütemben bővült a gazdaság. A holland GDP 0,5%-kal nőtt az előző negyedévhez, és 1%-kal a megelőző év utolsó negyedévéhez képest. A belga gazdaság ennél szerényebb ütemben bővült: a két relációban 0,3%-kal, illetve 0,9%-kal nőtt a bruttó hazai termék. Az ír statisztikai szervezet a társintézményeknél később publikálja az adatokat; az utolsó ismert adat szerint a múlt év harmadik negyedévében 3,6%-kal haladta meg a GDP az előző év azonos időszakában mért szintet. Recesszió közeli állapotba került az osztrák gazdaság: mindkét összehasonlításban 0,2%-kal mérséklődött a bruttó hazai termék volumene.

Az észak-európai tagországok közül kiemelkedő dinamikával nőtt a svéd gazdaság: a GDP előző negyedévhez viszonyított 1,1%-os bővülése a legmagasabb volt az Európai Unióban; az éves összehasonlításban mért 2,7%-os növekedés is kiemelkedő volt a negyedik negyedévben. A dán gazdaság teljesítménye is 1%-ot meghaladó ütemben nőtt: 0,4%-kal negyedéves, és 1,3%-kal éves egybevetésben. Ismét gyengékedik a finn gazdaság: a bruttó hazai termék mindkét relációban 0,2%-kal elmaradt a bázisidőszaki értéktől.

A dél-európai tagországok kezdenek kilábalni a válságból. Spanyolország jelentősen az uniós átlag felett növelte a teljesítményét: a GDP 0,7%-kal meghaladta az egy negyedévvel, és 2%-kal az egy évvel korábbit. A portugál gazdaság is bővült: 0,5%-kal az előző negyedévhez, és 0,7%-kal a megelőző év azonos időszakához viszonyítva. Görögország túljutott a mélyponton: a negyedik negyedévben a bruttó hazai termék 0,4%-kal mérséklődött az előző negyedévhez, és 1,3%-kal emelkedett az egy évvel azelőttihez képest. Az olasz gazdaság stagnált az előző negyedévhez, és 0,5%-kal zsugorodott az előző év azonos időszakához viszonyítva. Ciprus még nem lábalt ki a krízisből: a GDP 0,7%-kal elmaradt az egy negyedévvel, és jelentősen, 1,9%-kal az egy évvel korábbitól.

Dinamikusan bővült a lengyel gazdaság: a negyedik negyedévben 0,7%-kal emelkedett a bruttó hazai termék az előző negyedévhez, és 3,2%-kal az előző év azonos negyedévéhez képest. Szlovákia is hasonló ütemben növelte teljesítményét: a két relációban 0,6%-os, illetve 2,4%-os GDP indexet állapított meg a statisztikai szolgálat. Szlovéniában az előző két év recesszióját követően a múlt évben érzékelhetően bővült a gazdaság: a negyedik negyedévben 0,3%-kal nőtt a bruttó hazai termék az előző negyedévhez, és 2%-kal az egy évvel korábbihoz viszonyítva. A cseh gazdaság is két egymást követő évben tapasztalt zsugorodás után bővült a tavalyi évben: a negyedik negyedévben a GDP 0,4%-kal nőtt negyedéves, és 1,5%-kal éves összehasonlításban.

A helyreállítási periódus lezárultával változatlanul gyorsan nő a balti gazdaságok teljesítménye. Az egyik legfontosabb konjunktúra mutató a GDP volumenindex változása. Az előző negyedévhez viszonyított növekedése az Európai Unióban a negyedik negyedévben Észtországban volt a legmagasabb – Svédországgal azonos mértékű – 1,1%-os, míg az egy évvel korábbihoz képest 2,6%-kal bővült a gazdaság. A litván gazdaság 0,6%-kal bővült az előző negyedévhez, és 2,5%-kal az előző év azonos időszakához viszonyítva; Lettorszában is ehhez közel álló volt a dinamika: 0,6%, illetve 2,1%.

A román gazdaság szintén érzékelhetően fejlődött: a bruttó hazai termék a negyedik negyedévben 0,5%-kal emelkedett az előző negyedévhez, és 2,5%-kal az egy évvel korábbihoz képest. Bulgáriában a megelőző évekhez képest valamelyest nagyobb dinamikával, negyedéves összehasonlításban 0,4%-kal, míg éves egybevetésben 1,3%-kal nőtt a GDP. A horvát gazdaság a negyedik negyedévben stagnált az előző negyedévhez, és 0,4%-kal bővült a megelőző év azonos időszakához viszonyítva, amely a kibontakozás reményét tükrözi a többéves recessziót követően.

Érdeemes még megemlíteni két meghatározó fejlődő ország növekedési adatait. A második legnagyobb gazdaság, a kínai továbbra is dinamikusan bővül, igaz a tavalyi 7,4%-os GDP növekedés az utóbbi évtizedben a legalacsonyabb értéket jelenti. A méretét tekintve harmadik legnagyobb gazdaság, az indiai gyorsuló ütemben fejlődik: a múlt évi 7,2%-os bővülés meghaladta az előző évek dinamikáját.

A magyar gazdaság a múlt évben kiemelkedő dinamikával bővült. Az első előzetes adatok szerint a bruttó hazai termék a negyedik negyedévben 0,9%-kal nőtt az előző negyedévhez viszonyítva, amely a harmadik legmagasabb ütem az Európai Unióban. A GDP az előző év azonos időszakához képest 3,4%-kal, míg a múlt év egészében 3,5%-kal emelkedett. Az eddig ismert adatok szerint különösen jó évet zárt a mezőgazdaság, és érzékelhetően nőtt az ipar teljesítménye a járműipar és a beszállító ágazatok kibocsátásának markáns bővülése nyomán. A felhasználási oldalon – a rendkívül alacsony bázishoz képest – jelentősen nőtt a beruházási tevékenység, amely az uniós források 2007-2013 közötti ciklusának záró időszakára koncentrált, sokszor kockázatoktól sem mentes felhasználására vezethető vissza.

Amikor a magyar gazdaság helyzetét, tavalyi eredményeit értékeljük, akkor figyelemmel kell lenni a korábbi idősakra is. 2013 végén a lengyel gazdaság teljesítménye 14,2%-kal, a szlováké 5%-kal a meghaladta a 2008. évi válság előtti szintet, a magyar GDP ugyanakkor 4,9%-kal még a válság előtti szint alatt volt. Azaz az előző öt évben a magyar gazdaság növelte lemaradását a szlovák gazdaságtól, a lengyel gazdaság egy főre eső teljesítménye pedig 2012-ben elérte, és azóta meghaladta a magyar gazdaságét. Fokozódó lemaradásunkat mutatja, hogy 2013-ban az egy főre eső GDP mutatóját tekintve Magyarország az Európai Unióban a 24. helyen állt, ennél alacsonyabb teljesítménye volt a lett, a horvát, a román és a bolgár gazdaságnak. 2010-ben a 28 tagú Európai Unió adatait tekintve Magyarország még a 21. helyen állt, gazdaságunk teljesítményét azóta elérte és meghaladta Lengyelországon kívül Észtország és Litvánia is.

A magyar gazdaság tavalyi növekedési üteme nem fenntartható. Az alacsony bázison kívül komoly szerepe volt olyan egyszeri tényezőknek, mint az egymás után a második évben is kiemelkedő termésátlagokat felmutató mezőgazdaság, a járműipari nagyberuházások

lezárultával a személygépkocsi gyártás és a beszállító ágazatok felfutása, és főképp az uniós forrásból finanszírozott kiemelkedő volumenű közösségi beruházások megvalósítása. Ahhoz, hogy az idei évben is a tavalyit megközelítő dinamikájú maradjon a bővülés, gyökeres váltásra van szükség. Az ötödik éve tapasztalható dilettáns, konfrontatív kormányzati gazdaságpolitika nem ad esélyt az ésszerű váltásra. Sőt a magyar politika egyre inkább elszigetelődik, nő a bizalmatlanság a kormány iránt a saját szövetségi rendszerünkben, míg a keleti nyitás látványos kudarcot vallott.

Az utóbbi időszakban ***új elem a hazai gazdaságban korábban is fennállt, illetve gerjesztett konfliktusok minőségének változása***. Az előző ciklust az jellemezte, hogy a gazdasági szereplők gyakorlatilag mindent lenyeltek, a bankadóktól az ágazati különadókon át a visszaható hatályú jogalkotásig, a teljes bizonytalanság körülményeinek kialakulásáig. A kormány a jogalkotás és az államapparátus eszközeinek felhasználásával avatkozott be az üzleti életbe, és döntötte el erőszakkal a számára valamiért nem tetsző versenyhelyzeteket. Ezen túlmenően jogalkotási kényszerrel több fontos területen a számára kedvező módon alakította át a tulajdonviszonyokat, vagy éppen zsarolástól sem tartózkodva vásárolt meg, illetve államosított magántulajdont.

Az utóbbi hónapokban bizonyos gazdasági szereplők, köztük a kormány korábbi kifejezett kedvezményezettjei és a hatalom között egyre élesebb konfliktusok keletkeznek, pontosabban válnak nyilvánvalóvá. A politikai viták mélységét természetesen nem szabad lebecsülni, de a valódi okok abban rejlenek, hogy ***fogyóban vannak a kormány forrásai az eddig folytatott gazdaságpolitika továbbviteléhez, és a gazdaság mértékadó – a kormánytól egyáltalán nem távolálló – képviselői a kudarc olyan mértékű kockázatát látják, amelynek fejleményei már őket is maguk alá temethetik***. Ez mindenképpen új helyzetet teremt a gazdaságpolitikában – természetesen az általános politikában is – amelynek a következményei csak később lesznek felmérhetők; nevezetesen a kormány hajlandó és – nem elhanyagolható szempontként – képes-e a szükséges korrekció végrehajtására, vagy éppen ellenkezőleg, még konfrontatívabb eszközök alkalmazásával folytatja a szabadságharcot, illetve a dilettáns, unortodox gazdaságpolitikát. Az utóbbi eshetőség valószínűsége kétségtelenül nem elhanyagolható mértékű, miközben a kihatásai beláthatatlanok.

Foglalkoztatottság, keresetek

A korábbi évek csökkenő-stagnáló foglalkoztatottságát követően ***a múlt évben jelentősen, 200 ezerrel nőtt a foglalkoztatottak száma***. A tavalyi évben – igaz főként egyszeri tényezők hatására – megindult gazdasági növekedés következtében 100 ezer főt igényelt a versenyszféra, főként az ipar és az építőipar, kisebb részben a kereskedelem. A munkaerő-piaci bővülést ugyanakkor megkétszerezte a közmunkások számának másfélszeresére emelése, valamint a külföldön dolgozók számának 30 ezres bővülése. ***Az utóbbi hónapok adatai világosan mutatják, mennyire törékeny a foglalkoztatás helyzete***: látszólag a szezonális hatások következtében csökkent némileg a foglalkoztatottság, valójában a közfoglalkoztatás számainak legkisebb

változása is érzékenyen hat a mutatókra, azaz ***a mai foglalkoztatottsági arányokat nem a munkaerő-piac, hanem az állami akarat determinálja.***

A KSH mintavételes lakossági adatfelvétele szerint a november és január közötti három hónap átlagában a ***foglalkoztatottak száma*** 4 127 ezer fő volt, 15 ezer fővel, 0,4%-kal kevesebb, mint egy hónappal, és 141 ezer fővel, 3,5%-kal több, mint egy évvel korábban. A foglalkoztatottak közül a trimeszter középső hónapjában 189 ezren közfoglalkoztatásban vettek részt, és a munkaerő-felvétel módszertana alapján a negyedik negyedévben 111 ezer külföldön dolgozót is hazai foglalkoztatottnak mutatott ki a KSH. Ez utóbbi több mint százezres kört is beszámítva a 15-64 éves népesség ***foglalkoztatási rátája*** a november és január közötti trimeszterben 62,5% volt, 0,3 százalékponttal kisebb a két hónappal korábbinál, és 2,8 százalékponttal magasabb, mint egy évvel azelőtt. A legjobb munkavállalási korúnak tekintett 25-54 évesek foglalkoztatási aránya 79,6% volt, 2,3 százalékponttal magasabb az egy évvel korábbinál, míg az 55-64 éveseké 42,6% volt, szemben az egy évvel azelőtt mért 39,6%-kal.

A november és január közötti három hónap átlagában az ***aktív munkanélküliek száma*** 330 ezer fő volt, 3,7%-kal magasabb az egy hónappal, és 14,1%-kal kisebb az egy évvel korábbinál. A negyedik negyedévben a ***passzív munkanélküliek száma*** 84 200 fő volt. A ***munkanélküliségi ráta*** a megfigyelt trimeszterben 7,4% volt, 0,3 százalékponttal magasabb az egy hónappal, és 1,4 százalékponttal alacsonyabb az egy évvel korábbinál. Változatlanul komoly gond a tartós munkanélküliség: az álláskeresők közel fele, 46,3%-a egy évnél hosszabb ideje reménytelenül keresett munkát; a munkanélküliség átlagos időtartama közel másfél év, 17,5 hónap volt a november és január közötti három hónapban.

A Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat adatai szerint a ***regisztrált álláskeresők száma*** január végén 413 800 fő volt, 22 800 fővel, 5,8%-kal több, mint egy hónappal, és 23 300 fővel, 5,3%-kal kevesebb, mint egy évvel korábban. Januárban a foglalkoztatók 13 200 új támogatott álláshelyet jelentettek be, amely kevesebb mint egyötöde, 19,5%-a az egy hónappal korábbinak. Ez azt jelzi, hogy januárban jelentősen visszaesett a közfoglalkoztatottak létszáma. A nem támogatott új álláshelyek száma 10 200 volt, a korábbihoz képest alig változott.

A regisztrált munkanélküliek csaknem egyhatoda, 15,5%-a 25 éven aluli fiatal volt, több mint háromnegyedük, 78%-uk az első munkahelyének megtalálásában reménykedett. A munkanélküliek több mint egynegyede, 26,4%-a az 50 éven felüli korosztályhoz tartozott, és az álláskeresők több mint fele, 52,1%-a a szakképzetlenek köréből került ki. Januárban a regisztrált munkanélküliek kevesebb mint egyhatoda, 15%-a, 62 200 fő volt jogosult álláskeresői támogatásra, míg a lényegesen kisebb összegű szociális segélyben az álláskeresők kevesebb mint egyharmada, 31,4 %-a részesült. A munkanélküliek több mint fele, 53,6%-a teljesen ellátatlanul maradt, amely egyenes következménye annak, hogy az álláskeresői támogatás – igen szerény összegben – mindössze 3 hónapig jár, míg az Európai Unióban a legrövidebb folyósítási időtartam 9 hónap, és több tagországban az egy évet is meghaladja.

Továbbra is érzékelhető területi különbségek terhelik a munkaerőpiacot. A közmunka program megtorpanására utal, hogy Észak-Magyarországon januárban 2,1%-kal, ezen belül Nógrád megyében 16,9%-kal, Heves megyében pedig 14,4%-kal nőtt egyetlen hónap alatt a regisztrált munkanélküliek száma. Baranya megyében az előző hónapéhoz képest 1,7

százalékponttal, 12,7%-ra, Somogy megyében pedig 16,8%-ra emelkedett a munkanélküliségi ráta, így a januári adatok szerint 13,3%-os aránnyal **a dél-dunántúli régió is a magas munkanélküliséggel sújtott területek közé került.** A legkritikusabb helyzetet az év első hónapjában is Észak-Magyarországon regisztrálták, ahol 16,5%, valamint Észak-Alföldön, ahol 15,4% volt a munkanélküliségi ráta. Tíz megyében a munkanélküliségi arány meghaladta a 10%-ot, négy megyében a 15%-ot is. Borsod-Abaúj-Zemplén megyében 18,4%, Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében csaknem ugyanilyen magas, 18,3%, Nógrád megyében 17,7%, Somogy megyében 16,8%, míg Hajdú-Bihar megyében ezektől az értékektől alig elmaradó, 14,7% volt a munkanélküliségi ráta.

Közfoglalkoztatottként a múlt év decemberében 188 600 főt alkalmaztak, 13,8%-kal többet, mint egy hónappal, és 7%-kal kevesebbet, mint egy évvel korábban. A múlt év átlagában 182 600 közmunkást foglalkoztattak, – nyilvánvalóan a három választásra való tekintettel – 41,5%-kal többet, mint a megelőző évben. A teljes munkaidőben dolgozó közmunkások bruttó keresete a múlt évben 78 100 forint volt, a jogszabályban előírt minimálbér alig több mint háromnegyede, 76,9%-a.

Az intézményi munkaügyi statisztika adatai szerint a múlt évben a legalább ötfős vállalkozásoknál, a költségvetési szerveknél és a jelentősebb nonprofit szervezeteknél – a közfoglalkoztatottakat is beleszámítva – 2 823 ezer fő **állt alkalmazásban**, 4,6%-kal több, mint az előző évben. A közfoglalkoztatottakat figyelmen kívül hagyva az alkalmazottak létszáma 2,7%-kal haladta meg az egy évvel korábbit. A **költségvetési intézményeknél** – a közfoglalkoztatottak nélkül – 695 ezer főt alkalmaztak, 3,5%-kal többet, mint 2013-ban. Az igazgatásban és a védelemben 1,9%-kal emelkedett a létszám az egy évvel, és 4,8%-kal a két évvel korábbihoz képest. Az oktatásban 2,4%-kal dolgoztak többen, mint az előző évben, ennek ellenére 2,7%-kal kevesebb volt a pedagógusok száma a két évvel korábbinál. Az egészségügyben és a szociális ellátásban 7,9%-kal nőtt a közalkalmazotti jogviszonyban dolgozók száma, mivel a kormány szinte a teljes intézményhálózatot államosította.

A nemzetgazdaságban a teljes munkaidőben foglalkoztatottak **bruttó átlagkeresete** a múlt évben 237 700 forint volt, 3%-kal magasabb, mint a megelőző évben. A versenyszférában 252 700 forint volt az átlagos kereset, 4,3%-kal több, mint egy évvel korábban. A költségvetési intézményekben – a közfoglalkoztatottak bérét figyelmen kívül hagyva – 241 200 forint volt a keresetek átlaga, 5,9%-kal magasabb, mint egy évvel azelőtt. A költségvetési intézményeknél a teljes munkaidőben foglalkoztatottak közül 217 ezer fő a nettó keresetének csökkenése miatt átlagosan 9 700 forint – a keresetbe nem tartozó – kompenzációt kapott a kedvezőtlen adó- és járulékváltozások részbeni ellentételezésére.

A **nettó átlagkereset** a múlt év átlagában 155 700 forint volt, 3%-kal több, mint az előző évben. A fogyasztói árak tavaly 0,2%-kal mérséklődtek, így a reálkereset 3,2%-kal emelkedett. A versenyszférában a fizikai dolgozók nettó átlagkeresete a múlt évben 114 100 forint volt, 4%-kal több az előző évinél; a szellemi dolgozók nettó keresete 248 100 forint volt, 4,9%-kal magasabb az egy évvel korábbinál. A költségvetési intézményekben – a közfoglalkoztatottak bérét figyelmen kívül hagyva – 158 ezer forint volt az átlagkereset, 5,9%-kal több, mint egy

évvél korábban. A közigazgatásban és a védelemben 3,3%-kal, az oktatásban 13,4%-kal, míg az egészségügyben és a szociális ellátásban 2,1%-kal emelkedett a nettó kereset.

Áralakulás

A múlt év negyedik negyedében ***a magyar gazdaságot is elérte*** a világgazdaságban terjedő ***dezinfláció***. Az ipari termelői árakat a világpiaci energiaár zuhanás, valamint az utóbbi hónapokban már lanyhuló kereslet tartja kordában, míg az export árak a forint árfolyamának markáns romlása következtében némileg emelkedtek. A mezőgazdaságnak tavaly másodszor is kiváló termése volt, míg a fogyasztói árakat a lakossági energia hatósági árának mesterséges leszorítása befolyásolta igen nagymértékben. Ugyanakkor meg kell jegyezni, hogy az utóbbi fél évben ***az energiaárak olyan mértékben zuhantak a világpiacon, hogy kormányzati beavatkozás nélkül akár a jelenlegi áraknál alacsonyabb is lehetne a lakossági energia ára.***

Az ***ipari termelői árak*** decemberben stagnáltak az előző hónaphoz, és 0,1%-kal emelkedtek az egy évvel korábbihoz képest, míg a múlt év egészében 0,4%-kal mérséklődtek. A decemberi árak a villamos berendezések gyártásában 5,3%-kal, a kohászatban 4,9%-kal, a gépgyártásban, valamint a textil- és bőriparban egyaránt 4,7%-kal nőttek, a kőolaj-feldolgozásban 15,7%-kal, a villamosenergia-iparban 4,1%-kal, a vízkezelésben 1,3%-kal csökkentek. A feldolgozóipari árak decemberben 0,1%-kal mérséklődtek az egy hónappal, 0,8%-kal emelkedtek az egy évvel korábbihoz képest, a múlt évben pedig 0,7%-kal nőttek.

Az ***ipari export értékesítési árai*** decemberben 0,5%-kal nőttek az előző hónaphoz, és 1,7%-kal az egy évvel azelőttihez viszonyítva, a múlt év egészében pedig 0,7%-kal emelkedtek. A decemberi kiviteli árak 5,7%-kal nőttek a nyomdaiparban, 5,3%-kal a villamos berendezések gyártásában, 5,2%-kal a kohászatban, 18,9%-kal mérséklődtek a kőolaj-feldolgozásban, 5,2%-kal a villamosenergia-iparban, 0,5%-kal a gyógyszergyártásban. A feldolgozóipari export értékesítési árai decemberben 0,6%-kal emelkedtek az előző hónappal, 1,9%-kal az egy évvel korábbihoz képest, a múlt év átlagában pedig 0,8%-kal nőttek. Az ***ipar belföldi értékesítési árai*** decemberben 0,8%-kal csökkentek az egy hónappal, 2,5%-kal az egy évvel azelőttihez viszonyítva, a múlt év egészében összesen 2,1%-kal mérséklődtek. A decemberi árak 4,4%-kal emelkedtek a kohászatban, 4%-kal a járműgyártásban, 3,4%-kal a textil- és bőriparban, míg 14,2%-kal estek a kőolaj-feldolgozásban, 4,1%-kal a villamosenergia-iparban, 2,9%-kal a vegyiparban. A feldolgozóipar belföldi értékesítési árai decemberben 0,1%-kal csökkentek az egy hónappal, de 0,8%-kal nőttek az egy évvel korábbihoz képest, a múlt év egészében pedig 0,7%-kal emelkedtek.

Az ***építőipari termelői árak*** a negyedik negyedévben 0,4%-kal emelkedtek az előző negyedévhez, és 1,9%-kal az előző év azonos időszakához viszonyítva. Az épületek építésénél érvényesített árak 2,4%-kal, az egyéb építményeknél kialakult árak 1,3%-kal haladták meg az egy évvel korábbi szintet.

A **mezőgazdasági termelői árak** decemberben 6,8%-kal mérséklődtek az egy évvel korábbihoz képest, míg a múlt év egészében 6,1%-kal csökkentek. A növényi és kertészeti termékek ára decemberben 8,4%-kal maradt el az egy évvel korábitól. A gabonafélék ára 8,4%-kal mérséklődött; ezen belül a búzáé stagnált, míg a kukoricáé 11%-kal visszaesett. Az ipari növények termelői ára 2,1%-kal, ezen belül az olajos növényeké 2,8%-kal csökkent. A zöldségek felvásárlási ára 8,6%-kal emelkedett, a gyümölcsöké számottevően, 17%-kal, a burgonyáé – a magas bázishoz képest – 39%-kal visszaesett.

Az élőállatok és állati termékek felvásárlási ára decemberben 6,2%-kal mérséklődött. A vágóállatok felvásárlási ára 7,1%-kal csökkent, ezen belül a vágómarháé – az alacsony bázishoz képest is – 6,1%-kal, a vágósertése – az ugyancsak alacsony bázishoz viszonyítva – 12,4%-kal, a vágóbaromfié pedig 3,9%-kal. Az állati termékek felvásárlási ára 4,2%-kal mérséklődött; ezen belül a tejé – a magas bázishoz képest – 6,4%-kal csökkent, a tojásé – az alacsony bázishoz viszonyítva – 3,5%-kal emelkedett.

A múlt évben a mezőgazdasági termelés ráfordítási árai 3,1%-kal mérséklődtek a megelőző évhez képest. A folyó termelő felhasználás árszintje 3,9%-kal csökkent, a mezőgazdasági beruházásoké 2,1%-kal emelkedett. A takarmányárak – a magas bázishoz képest – 10,6%-kal, a műtrágyaárak – az alacsony bázis ellenére – 3,9%-kal csökkentek. A mezőgazdaságban felhasznált energia ára 3,7%-kal alatta maradt az egy évvel korábinak. A növényvédő szerek ára 1,6%-kal, az állatgyógyászati készítményeké 1,3%-kal emelkedett. A mezőgazdasági termelői árak és a ráfordítások árszintjének változását összehasonlító **agrárrolló a múlt évben 3,1%-kal nyílt**, azaz a mezőgazdaság termelői árai nagyobb mértékben csökkentek, mint a ráfordításoké.

A **fogyasztói árak** januárban 0,2%-kal mérséklődtek az előző hónaphoz, és 1,4%-kal az egy évvel korábbihoz képest. Az élelmiszerek ára decemberhez viszonyítva 1,3%-kal emelkedett, amelyet főként az idényárak élelmiszerek 6,8%-os drágulása, valamint a kávé 2,7%-os és a tojás 1,4%-os árnövekedése idézett elő. A megyei autópályadíjak bevezetésével az érintett szolgáltatási csoportban 6,3%-os áremelkedés következett be az előző hónaphoz viszonyítva.

Az egy évvel korábbihoz képest az élelmiszerek ára 0,7%-kal csökkent. A burgonya ára jelentősen, 28,9%-kal, a cukoré 20,5%-kal, az étolajé 5,2%-kal, a liszté 3,2%-kal, a sajté 2,9%-kal, a kenyéré 1,1%-kal mérséklődött, míg a tojásé 4,9%-kal, a mézé 3,7%-kal, az iskolai étkezésé 2%-kal, az óvodai és bölcsődei étkezésé 1,9%-kal, a tejtermékeké 1,6%-kal emelkedett. A szeszes italok és a dohánytermékek ára 1,2%-kal nőtt. A szolgáltatások 1,7%-kal, ezen belül a közlekedési szolgáltatások 3,3%-kal kerültek többbe, mint a múlt év első hónapjában. Az üzemanyagok ára jelentősen, 16,5%-kal csökkent. A háztartási energia ára 5,2%-kal, ezen belül a vezetékes gázé 6,5%-kal, az áramé 5,7%-kal, a távfűtésé 3,4%-kal mérséklődött. A tartós fogyasztási cikkek ára 0,6%-kal, a ruházati termékeké 0,7%-kal csökkent.

A **nyugdíjas** fogyasztói kosárral számított **árindex** januárban 0,1%-kal nőtt az előző hónaphoz, és 1%-kal csökkent az egy évvel korábbihoz képest. Az év első hónapjában a – hatósági árak, nyers élelmiszerek és üzemanyagok figyelmen kívül hagyásával számított – **maginfláció** 0,7% volt, amely a múlt év negyedik negyedéve óta jelentősen csökkenő pályán van.

Jövedelem és fogyasztás

A *kiskereskedelmi forgalom* volumene decemberben – naptárhatástól megtisztított adatok szerint – 5,6%-kal nőtt, míg a múlt év egészében 5,2%-kal emelkedett. A múlt évben az élelmiszerek eladása 4,8%-kal, ezen belül decemberben 3%-kal haladta meg az egy évvel korábbi. A forgalom több mint négyötödét, 81%-át adó élelmiszerláncok értékesítési volumene decemberben 2,5%-kal, míg a dohányboltokat is magukba foglaló szakboltoké 5,3%-kal emelkedett.

Az élelmiszeren kívüli termékek forgalma a múlt évben 5,4%-kal, ezen belül decemberben 7,4%-kal nőtt. A tavalyi év utolsó hónapjában a ruházati termékek eladása 13%-kal, az iparcikké 8,2%-kal, a használatcikké 7,2%-kal, a gyógyszereké és illatszereké 5,7%-kal, míg a könyveké és számítástechnikai eszközöké csak szerény mértékben, 0,7%-kal haladta meg az egy évvel korábbi. A csomagküldő és internetes kereskedelem változatlanul rendkívül dinamikusán, 38%-kal bővült. Az üzemanyag forgalom volumene 11%-kal, a gépjárműveké és járműalkatrészeké 2,2%-kal emelkedett.

Az MNB előzetes adatai szerint a *lakosság bruttó pénzügyi vagyona* a múlt év végén 37 015 milliárd forintot tett ki, 8,1%-kal többet, mint a megelőző év utolsó napján. A kötelezettségek levonásával számított *nettó pénzügyi vagyon* 27 909 milliárd forint volt, 11,4%-kal több, mint egy évvel korábban. A lakosság birtokában 10 723 milliárd forint értékű készpénz és betétállomány volt; a betétek volumene a múlt év folyamán nem változott, míg a készpénz mennyisége jelentősen, 18%-kal emelkedett, és az év végén 3 100 milliárd forintot tett ki. Ezzel *a készpénzállomány meghaladta a bruttó hazai termék egytizedét*. A készpénzforgalom múlt évben tapasztalt gyors terjedése ellentétes a gazdaság fehéritésének célkitűzésével, és tükrözi a bizalmatlanság üzleti életben tapasztalt mélyülését, a tranzakciós illeték, és ennek nyomán a banki szolgáltatások árszintjében bekövetkezett emelkedés hatását.

A lakosság birtokában a múlt év végén 14 604 milliárd forint értékű *részvény és egyéb tulajdonosi részesedés* volt, 11,2%-kal több, mint a megelőző év ugyanezen napján. Ezen belül a befektetési jegyek volumene rendkívül dinamikusán, 21%-kal bővült, és december végén 4 100 milliárd forintot tett ki. A biztosítástechnikai tartalékok állománya 3 500 milliárd forint volt az év végén, 8,2%-kal magasabb az év elején regisztráltnál; az állomány felét az életbiztosítási díjtartalék alkotta, melynek volumene 8,5%-kal, míg a 40%-os részarányt képviselő nyugdíjpénztári díjtartalékoké ennél nagyobb ütemben, 9,5%-kal bővült. A lakosság az év végén 3 060 milliárd forintot kitevő értékpapírral rendelkezett, 11,2%-kal többel, mint az előző év végén; ebből az állampapírok mennyisége 2 300 milliárd forintot ért el, 17%-kal volt magasabb az év elejénél.

A *háztartások összes tartozása* az év végén 9 106 milliárd forintot tett ki, 0,8%-kal kevesebbet az egy évvel azelőttinél. A devizahitelek, illetve a forinthitelek azonos részarányt, 46%-ot képviseltek a kötelezettségeken belül. A devizahitelek állománya a múlt évben 4,6%-kal

mérséklődött, a forintheleké pedig 1,6%-kal emelkedett. A hosszú futamidejű hitelek az összes lakossági kötelezettségből 81%-kal részesedtek, állományuk egy év alatt 1,8%-kal mérséklődött. A rövidlejáratú kölcsönök 11%-ot képviseltek, és ebben a körben gyakorlatilag nem változott, mindössze 0,2%-kal csökkent az állomány. ***A hitelintézetek a múlt év végéig 111 ezer lakás kényszerértékesítését tartották elkerülhetetlennek.***

A múlt évben 164 ezer személygépkocsit helyeztek első ízben forgalomba, az alacsony bázishoz képest jelentősen, 30%-kal többet, mint 2013-ban. A növekedés jelentős részben annak köszönhető, hogy 39%-kal több használt, 2 évesnél idősebb személygépjárművet állítottak forgalomba, szemben az új kocsik számának szintén jelentős, 19%-os bővülésével. Ezzel az első ízben forgalomba állított gépkocsik 56%-a használt volt, amely 4 százalékponttal magasabb az előző évinél.

A ***lakosság betétállománya*** januárban 89 milliárd forinttal csökkent, és a hó végén 6 806 milliárd forintot tett ki. A forintbetétek volumene 93 milliárd forinttal mérséklődött, melynek fő oka, hogy az év végén szokásos előrehozott bérfizetések következtében a december végi betétállomány a szokásos mértéket 100 milliárd forinttal meghaladta. A devizabetétek volumene januárban tranzakciók eredményeként 4 milliárd forinttal csökkent, árfolyamváltozás következtében 8 milliárd forinttal emelkedett. Az első hónap végén a lakosság birtokában 2 418 milliárd forint értékű állampapír állomány volt, gyakorlatilag ugyanannyi, 0,3%-kal több, mint az év elején.

A ***lakosság hitelállománya*** januárban 351 milliárd forinttal nőtt, és a hó végén 7 105 milliárd forintot tett ki. A forinthelek volumene 9 milliárd forinttal emelkedett, a devizahiteleké tranzakciók eredményeként 37 milliárd forinttal csökkent, míg árfolyamváltozás következtében 407 milliárd forinttal nőtt. Az MNB által nyilvántartott érték jelentős emelkedésének oka, hogy a jegybank a lakossági devizahitelek törvény által meghatározott forintosításánál a hó végi deviza középárfolyamot alkalmazta. A lakossági devizahitelek állománya január végén 3 925 milliárd forint volt, a teljes lakossági hitelállomány 55,2%-a.

Államháztartás, külgazdasági egyensúly

A ***külkereskedelmi forgalom*** a múlt év első felében jelentős, a második félévben változó dinamikával bővült. A járműgyártás felfutása meghatározó szerepet játszott a külkereskedelem volumenének mindkét irányú emelkedésében, és növelte a behozatalt az uniós források koncentrált beáramlása. A keleti nyitás sikerének kormányzati kommunikációját a statisztikai adatok nem támasztják alá, a múlt évben sem következett be ezen a téren semmilyen elmozdulás.

A kivitel és a behozatal volumene decemberben egyaránt 11%-kal emelkedett. A múlt évben az export 7,1%-kal, az import 8,8%-kal haladta meg az előző évit. A külkereskedelmi mérleg aktívuma 1 977 milliárd forintot, illetve 6,4 milliárd eurót tett ki, 22 milliárd forinttal, illetve

153 millió euróval kevesebbet, mint egy évvel korábban. A múlt évben az export forintban mért árszínvonal 1,1%-kal emelkedett, míg az importé gyakorlatilag nem változott, így a cserearány 1%-kal javult. A forint árfolyama az euróhoz képest 4%-kal, az amerikai dollárhoz viszonyítva 3,9%-kal gyengült.

A múlt évben a forgalom felét adó gép- és szállítóeszköz kivitel 8,9%-kal, a behozatal 8,2%-kal emelkedett. A forgalom dinamikus bővülése a járműgyártáshoz köthető: számottevően, 33%-kal nőtt a személygépkocsik exportja, valamint 25%-kal a gépjárműalkatrészek importja. Az autóiipari beszállítók forgalma is érzékelhetően nőtt: a villamos gép és készülék, valamint műszer export és import egyaránt 10%-kal bővült. A feldolgozott termékek kivitele 6,4%-kal, behozatala 8,9%-kal emelkedett; ebben az árucsoportban is az autóiipar idézte elő a gyors növekedést: a szakmai tudományos ellenőrző műszerek kivitele és a gumigyártmányok behozatala meghatározó volt a bővülésben. Az energiahordozók importja 13%-kal emelkedett; ezen belül a kőolajé 5%-kal, míg a földgázé – a gáztározók feltöltésével – jelentősen, 25%-kal. Az élelmiszerexport a korábbinál szerényebb mértékben, 2,6%-kal, az import ennél nagyobb ütemben, 6,8%-kal haladta meg az előző évit.

A múlt évben a kivitel 78%-át, valamint a behozatal 75%-át az Európai Unió tagállamaival bonyolítottuk le. Az Európai Unióba irányuló export volumene 8,7%-kal, ezen belül a 15 tradicionális tagállam felé 10,4%-kal, az új tagállamokba kerülő ennél lényegesen szerényebb mértékben, 4,6%-kal emelkedett. Az Európai Unió tagállamaiból érkező import 13%-kal, ezen belül a régi tagállamokból származó 12,4%-kal, az újakból érkező pedig 14,8%-kal haladta meg az előző évit. Az Európai Unióval folytatott kereskedelemben a mérleg 2 305 milliárd forint, illetve 7,5 milliárd euró többletet mutatott, 499 milliárd forinttal, illetve 1 623 millió euróval kevesebbet az egy évvel korábbinál. Az egyéb országokba irányuló kivitel volumene szerény mértékben, 2,3%-kal emelkedett, míg az onnan származó behozatal 1,8%-kal visszaesett. A külkereskedelmi mérleg hiánya ebben a relációban 338 milliárd forint, illetve 1,1 milliárd euró volt, 4 783 millió forinttal, illetve 1 470 millió euróval kevesebb, mint a megelőző évben.

A pénzügyi számlák MNB által közölt előzetes adatai szerint a múlt évben az államháztartás finanszírozási szükséglete 692 milliárd forint volt, a bruttó hazai termék 2,2%-a. Az államháztartás bruttó konszolidált, névértéken számításba vett adóssága az év végén 24 521 milliárd forint volt, 1 436 milliárd forinttal több, mint a múlt év elején. A tavalyi év utolsó napján a bruttó – maastrichti – **államadósság a bruttó hazai termék 77,3%-a volt az MNB becslése szerint, azaz megegyezett az egy évvel korábbival.**

Az államháztartás – önkormányzatok nélküli – pénzforgalmi szemléletű konszolidált hiánya január végén 54 milliárd forint volt, az éves előirányzat 6,1%-a. Az év első hónapjában a központi alrendszernek 1 227 milliárd forint bevétele keletkezett, amely a törvényi előirányzat 7,5%-a, és 1 281 milliárd forint kiadása teljesült, amely az előirányzatnak ugyancsak 7,5%-a. A központi költségvetés deficitje januárban 104 milliárd forint volt, a törvényi előirányzat 12,6%-a.

A **gazdálkodó szervezetek** januárban 86 milliárd forint **adót fizettek**, 5,6%-kal többet, mint a múlt év első hónapjában. Egyetlen hónap adóbefizetései csak korlátozottan alkalmasak elemzésre; a társasági-adó befizetések 3,8%-kal elmaradtak az egy évvel korábbitól, míg az

egyéb központosított bevételek 27,1%-kal nőttek, noha a múlt évben is nagyon jelentősen, 38,8%-kal meghaladták a 2013. évit. E soron szerepelnek az elektronikus útdíjak, a környezetvédelmi termékdíjak, és a különböző bírságokból származó bevételek.

Fogyasztási adókból januárban 328 milliárd forinttal gyarapodott a költségvetés, amely 4,8%-kal több az egy évvel korábbinál. Általános forgalmi adóból ugyanannyi, mindössze 0,1%-kal volt több, míg jövedéki adóból jelentősen, 21,2%-kal nőtt a befizetés. Pénzügyi tranzakciós illetékből 31 milliárd forint költségvetési bevétel származott januárban, 3%-kal több, mint a múlt év első hónapjában. A többlet a pénzügyi intézetek megnövekedett volumenű befizetéseiből, valamint a bankkártya használat után fizetendő illetékmérték megemlése, és felső határának eltörlése miatti befizetésekből származott, miközben az államkincstár, azaz az állam saját illetékfizetési kötelezettségét a kormány ez évtől mérsékelte.

A **lakosság** januárban 174 milliárd forint **adót fizetett**, 5,5%-kal többet, mint egy évvel korábban. A személyi jövedelemadóból 4,6%-kal, illetékekből csaknem egyötöddel, 19,4%-kal több bevétel érkezett a kincstárba. A társadalombiztosítási alapok bevétele az első hónapban 440 milliárd forint volt, 1,2%-kal kevesebb, mint a múlt év első hónapjában.

A **költségvetési szervek kiadásai** januárban 318 milliárd forintot tettek ki, 1,9%-kal többet az egy évvel azelőttinél. A szakmai fejezeti kezelésű előirányzatok kiadásai 6,6%-kal nőttek; e jogcím tartalmazza a kormányzati presztízsbereuházásokat, az egyházi intézmények és a hittanoktatás többletfinanszírozását. A szakmai fejezeti kezelésű előirányzatok uniós kiadásai több mint másfélszeresükre, 57,7%-kal emelkedtek; a hétéves uniós finanszírozási ciklus 2013. évi lezárulását követően irracionális kapkodással próbálja menteni a kormány a még fel nem használt forrásokat. Az előző években a többszöri koncepció váltással és a permanens átszervezéssel működésképtelenné tett fejlesztési ügynökségek által okozott jelentős csúszások behozására már csak ebben az évben van lehetőség; így most különösen fájó a szakértelem teljes hiánya. Az állami vagyonnal kapcsolatos kiadások 17 milliárd forintot tettek ki, jelentősen 76,6%-kal többet az egy évvel korábbinál. A kiemelkedő növekedés oka, hogy **a kormány az év elején megkezdte a paksi beruházás finanszírozását** olyan módon, hogy 14 milliárd forintot fordított a Paks II. Atomerőmű Fejlesztő Zrt. tőkeemelésére.

Szociális és családtámogatásokra januárban 58 milliárd forintot fordított a kormány, ugyanannyit, mint egy évvel korábban. A családtámogatásokra kifizetett összeg 1,2%-kal csökkent. A foglalkoztatási alap kiadásai 16 milliárd forintot tettek ki, csaknem háromszor annyit, 191%-kal többet, mint a tavalyi első hónapban. Álláskeresési támogatásra alig több mint feleannyit, 44,1%-kal kevesebbet, míg a közmunka programra az egy évvel korábbinak 47-szeresét költötték. A januári adatok természetesen csak erősen korlátozott mértékben teszik lehetővé a mutatószámokból az egész évre vonatkozó következtetések levonását, az ugyanakkor jól látható, hogy a kormány a közmunkák révén képzelel el a foglalkoztatottsági adatok javítását, hiszen az idei költségvetési törvény e programokra egyötöddel, 19,7%-kal több forrást rendel, mint az előző évi.

A **költségvetési szervek lejárt tartozásállománya** január végén 98,6 milliárd forintot tett ki, valamelyest, 0,4%-kal többet, mint egy hónappal, és 9,8%-kal többet, mint egy évvel korábban. A tartozásállomány négyötödét, 79,2%-át az Emberi Erőforrások Minisztériumának felügyelete

alá tartozó intézmények halmozták fel, ezen belül az egészségügyi szolgáltatók lejárt tartozása a hó végén elérte a 72,4 milliárd forintot, amelyből 72 milliárd forint szállítói tartozás. Ez azt jelenti, **már az év elején olyan mértékű a kórházak adósságállománya, amely kétségessé teszi az egészségügyi szolgáltatók működőképességének fenntartását.** A Miniszterelnökség – úgy tűnik, helyzetével visszaélve – jelentős, 8,2 milliárd forintos tartozást halmozott fel, melynek ráadásul döntő többsége, 70%-a 60 napnál régebben állt fenn január végén. A Honvédelmi Minisztérium 4 milliárd forintos, míg a Belügyminisztérium 3,2 milliárd forintos lejárt adósságot görgetett maga előtt az első hónap végén. A költségvetési intézmények tartozásának 92,7%-a szállítókkal szemben fennálló adósság volt, amelyből 9,7 milliárd forinttal a közüzemi szolgáltatóknak tartoztak. Az intézményi gazdálkodás súlyos zavaraira utal, hogy január utolsó napján a költségvetési intézmények több mint felének, 56,8%-ának volt lejárt határidejű tartozása. E tartozások 20,7%-a egy hónapnál régebben fennálló, de 60 napos késedelmet nem meghaladó adósság volt. A költségvetési szervek tartozásállományának jelentős hányadánál, 44,4%-ánál viszont a késedelem a két hónapot is meghaladta. A késedelemmel fizető költségvetési szervek – és ezzel az államháztartás – helyzetét súlyosbítja, hogy a Ptk. szerint minden egyes késedelmes fizetés 40 euró költségátalány megfizetésének kötelezettségét vonja maga után, amelytől előzetes megállapodás alapján sem lehet eltekinteni, a jogosult csak a tartozás megfizetését követően mondhat le arról.

Az MNB előzetes adatai szerint a múlt évben az államháztartási hiány a bruttó hazai termék 2,2%-a volt, azaz – miként várható volt – jelentősen elmaradt a költségvetési törvényben kitűzött 2,9%-os hiánycéltól. Valószínűleg az ilyen mértékű szigorításnak az volt az oka, hogy a bruttó államadósság csökkenését legalább látszólag ki lehessen mutatni. Az MNB által becsült tavalyi GDP adat szerint ez nem sikerült, a bruttó hazai termék feltételezett folyó áras értéke szerint az adósságszint nem csökkent. Ez bizonyos értelemben új elem, a korábbi években valamilyen mértékű mérséklődést tükröztek a statisztikai adatok. Ez még a múlt évre vonatkozóan is megtörténhet, mert a KSH a folyóáras GDP adatot még többször is átalakíthatja a jövő nyáron esedékes véglegesítésig. Természetesen az esetleges néhány tizedszázalékos mérséklődés nem befolyásolja érdemben az államadósság helyzetét, az utóbbi években rendre közölt változások alig haladták meg a statisztikai hibahatárt. **Lényegében ugyanis a bruttó konszolidált államadósság nem változott, a GDP-arányos értéke ugyanott van, mint öt évvel ezelőtt.** Legalábbis statisztikailag; közgazdaságilag jelentősen nőtt, mert a 3 ezer milliárdos magánnyugdíj vagyont a kormány úgy vette el a tulajdonosaitól, hogy az államadósság érdemben nem csökkent, miközben ezzel az összeggel az állam jövőbeli kötelezettsége nőtt.

Ami az idei év államháztartási kilátásait illeti, **a költségvetési törvény a közszolgáltatásokból jelentős pénzkivonással számol.** Különösen súlyos helyzetet eredményez a szociális ellátások meglehetősen cinikus átalakítása. A szociális törvény módosításával a második negyedévtől több fontos ellátás – amelyet eddig jelentős részben a központi költségvetésből finanszíroztak – önkormányzati hatáskörbe kerül. Ezzel a változtatással érzékelhetően tovább csökken az államháztartás szociális kiadásainak előirányzata, amely visszafordíthatatlan folyamatokat indíthat el. Az előző négy évben hatalmas összeget, több mint 300 milliárd forintot vont ki a kormány a szociális ellátásokból. Ennek az lett a következménye, hogy az európai tendenciákkal ellentétesen Magyarországon gyorsan terjed a szegénység, sőt a mélyszegénység.

A jövedelmi szegénységben és társadalmi kirekesztettségben élők aránya 2013-ban a népesség egyharmadát, 33,6%-át érintette, míg 2010-ben ez az arány 29,9% volt; az érintett népesség száma három év alatt 11,5%-kal nőtt. Ilyen mértékű romlás az Európai Unió egyetlen tagországában sem ment végbe az utóbbi öt esztendőben, sőt az országok döntő többségében – ha szerény mértékben is – javult a helyzet.

Az áprilistól érvényes szabályozás az önkormányzatok hatáskörébe utalja a szociális ellátások jelentős részét. Ennek az lesz a következménye, hogy tovább szakad a magyar társadalom. Az önkormányzatok egy része – ez az abszolút kisebbség – a kieső központi forrást pótolja; igaz ennek az az ára, hogy a korábban deklaráltan fejlesztési célokat szolgáló iparüzési adóból finanszírozza a szociális ellátásokat: az elfogadott idei költségvetések szerint az érintett településeken a szociális ellátásokra fordítható források a múlt évihez képest csökkennek ugyan, de a fejlesztésekre fordítható források rovására a rászorulókat a tavalyit megközelítő támogatásban részesülhetnek. Az önkormányzatok számottevő részénél azonban erre az átcsoportosításra nincs lehetőség, és a kormány rendkívül cinikus ajánlása ellenére nem tudnak újabb adókat sem kivetni. Így ezeken a településeken **drasztikusan csökkennek a szociális ellátások**. A központi költségvetésben szerepel ugyan egy 30 milliárd forintos előirányzat, amelyre a rászoruló önkormányzatok pályázhatnak, de az elnyerésére vonatkozó rendelkezések nem ismertek, és a keret is rendkívül szűkös.

Komoly konfliktust hordoz a költségvetés egészségügyi szolgáltatásokra szánt előirányzata. Az egészségügyi ellátásokra fordított kiadásokat az előző négy évben igen jelentős összeggel, 300 milliárd forinttal csökkentette a kormány. A folyamatos pénzkivonás a működőképesség határára sodorta az intézményrendszert. Ennek ellenére az idei költségvetés nem szán több forrást az egészségügyre, hanem az intézményi kapacitások érdemi szűkítésével kívánja feloldani az ellentmondást. A koncepció nélküli átszervezés súlyos következményekkel fenyeget. Olyan mértékű átgondolatlan szolgáltatás visszafogást tervez a kormány, amely veszélyezteti az ellátás minimális biztonságának fenntartását, miközben a rögtönzésekre épülő átszervezés a költségvetésben nem hozhat érdemi megtakarítást. Hiába tartalmaz az idei költségvetési törvény egy 60 milliárdos előirányzatot, amely a kórházi konszolidációt célozza meg, ez nyilvánvalóan nem oldja meg az alapproblémát, az adósság újratermelődését. Nem véletlen, hogy a konszolidációra szánt forrás még az első hónap végén regisztrált lejárt határidejű tartozásállomány kiegyenlítésére sem nyújt fedezetet.

Beruházás, lakásépítés

A múlt évben *a korábbi időszakhoz képest különleges dinamikával bővült a beruházási tevékenység*. Ennek egyik oka a már részletezett uniós források felhasználásának módja, amely rendkívül komoly fejlesztéseket finanszírozott. Ennek nyomán közösségi nagyberuházások sora valósult meg, vagy van épülőben országszerte. Ugyanakkor a beruházások volumenének tavalyi magas emelkedésében a bázishatásnak is szerepe van: az előző években a nemzetgazdaságban a felhalmozások olyan mértékben leépültek, amelyhez képest a szerényebb

változás is kiemelkedőnek látszik. A beruházási tevékenység fontos mércéje annak, érvényesül-e a kiszámíthatóság és a bizalom a gazdaságpolitika iránt. Ennek hiányában a beruházások elmaradnak, így a fejlődésnek még a lehetősége is elpárolog. Jellemző a magyar gazdaságban kialakult helyzetre, hogy a múlt évi kétszámjegyű bővülés ellenére a beruházások volumene még mindig 3,3%-kal elmaradt a 2008. évi válság előtti szinttől.

A múlt évben a beruházások volumene 14%-kal, ezen belül a negyedik negyedévben már csupán 1,9%-kal nőtt az egy évvel korábbihoz képest. A negyedik negyedévben a beruházások – szezonálisan kiigazított adatok szerint – 0,2%-kal emelkedtek az előző negyedévhez viszonyítva. A beruházások dinamikájának alakulása pontosan tükrözi az uniós projektek fokozatos befejezésének hatását. A múlt év első negyedévében – a rendkívül alacsony bázishoz képest – 22,6%-kal, a másodikban 21,2%-kal, a harmadikban 16,3%-kal, míg ezt követően az utolsóban – a kétségtelenül magasabb bázishoz képest – mindössze 1,9%-kal nőtt a felhalmozások volumene az előző év azonos időszakához viszonyítva.

A feldolgozóipari beruházások 12,7%-kal nőttek, főként a járműgyártáshoz kötődő gumi- és műanyagipari fejlesztések nyomán; ugyanakkor e fejlesztések kifutásával a negyedik negyedévben ezen a területen már 4,1%-os volumen csökkenést regisztrált a statisztika. Az év egészében még élénkült a beruházási tevékenység a gyógyszeriparban, a számítógépgyártásban és az élelmiszeriparban is. Az energetikai beruházások volumene a múlt évben 5,4%-kal, a mezőgazdasági beruházásoké 16,8%-kal bővült. A jelentős uniós fejlesztésekhez kapcsolódva – a rendkívül alacsony bázishoz képest – 27,6%-kal, ezen belül a negyedik negyedévben 3,1%-kal nőtt az építőipari beruházások volumene. A turizmus ágazat beruházásainak volumene a múlt évben 13,4%-kal, az informatikában 9,9%-kal, a kereskedelemben pedig 4,5%-kal bővült.

A legnagyobb növekedést az uniós finanszírozású fejlesztések eredményezték. Így az út- és vasútfejlesztési projektek révén a szállítás és raktározás ágazatban 28,2%-kal, a vízellátásban 15,1%-kal, az ugyancsak uniós finanszírozású fejlesztések által az egészségügyben – az alacsony bázishoz viszonyítva – 27%-kal nőtt a beruházások volumene. A sportot is magába foglaló szórakoztatás, szabadidős tevékenység területén – a stadionépítéseknek köszönhetően – 24,4%-kal emelkedett a beruházások volumene. A közigazgatás és védelem területén a beruházások volumene a tavalyi évben 1,3%-kal nőtt, ezen belül a negyedik negyedévben azonban 30,6%-kal csökkent. Az oktatásban is visszaestek a beruházások: az év egészében 7,4%-kal, ezen belül az utolsó negyedévben 15,7%-kal. A pénzügyi tevékenységben a beruházások – a rendkívül alacsony bázishoz képest is – 9,9%-kal mérséklődtek.

A lakásépítési tevékenység a múlt évi adatok alapján elmozdult a mélypontról. A tavalyi évben 8 400 **új lakás** épült, 14,6%-kal több, mint egy évvel korábban. Ugyanakkor ez a kedvezőnek tűnő dinamika a rendkívül alacsony bázisnak köszönhető: az elmúlt években olyan mértékű volt a visszaesés, hogy a tavaly épült új lakások száma a 2008. évi válság előtti lakásszámnak még az egynegyedét sem érte el, annak csupán 23,8%-a volt. Ezen túlmenően a területi különbségek is szokatlanul nagyok: Közép-Magyarországon épült az új lakások 43,7%-a, Győr-Moson-Sopron megyében a 12,7%-a, míg a Közép-Dunántúlon, Dél-Dunántúlon és Dél-Alföldön mindössze 600-600, Észak-Magyarországon csupán 300 új lakás épült.

A múlt évben 9 600 **építési engedélyt** adtak ki az illetékes hatóságok, jelentősen, 27,8%-kal többet az egy évvel korábbinál. Az építési szándékot jelző kérelmek számának felfutásánál is figyelembe kell venni, hogy ez is a korábbi évek mélyrepülésének kezdődő korrekcióját tükrözi: az engedélyek tavalyi száma a válság előttinek alig több mint egyötöde, 22%-a. Az építési hatóságok a felhatalmazó okmányok 39,2%-át Közép-Magyarországra, 22%-át Győr-Moson-Sopron megyére adták ki. A Kisalföldre kiadott engedélyek száma 58,4%-kal meghaladta az egy évvel korábbi. Ugyanakkor Vas megyében 49,7%-kal, Jász-Nagykun-Szolnok megyében 17,3%-kal csökkent a kiadott engedélyek száma. A saját használatra épített lakások aránya 56% volt, 3 százalékponttal magasabb a megelőző évinél, míg az értékesítés céljából építetteké 43%-ról 41%-ra csökkent. A használatba vett lakások átlagos alapterülete 101 m² volt, gyakorlatilag ugyanannyi, mint egy évvel korábban. A 100 m²-nél nagyobb alapterületű lakások aránya 40,2% volt az előző évi 40,6%-kal szemben, a 60 m²-nél kisebbek aránya pedig 3,5 százalékponttal, 30,4%-ra emelkedett.

Ipar, építőipar

Az **ipari termelés** a múlt év első hét hónapjában dinamikusán, a későbbi időszakban némi ingadozással ugyan, de jelentősen bővült. Az ipari kibocsátás volumene decemberben – szezonálisan és munkanaphatással kiigazított adatok szerint – 1,7%-kal csökkent az egy hónappal, és nyers adatok szerint 7,1%-kal, munkanaphatással korrigált adatok szerint 4,6%-kal nőtt az egy évvel korábbihoz képest. A múlt évben 7,6%-kal emelkedett az ipari termelés volumene; ezen belül az első negyedévben 8,3%-kal, a másodikban 10,5%-kal, a harmadikban 7,1%-kal, míg az utolsóban már csupán 4,6%-kal. A meghatározó alág továbbra is a járműgyártás: a termelés volumene a múlt évben 20,6%-kal haladta meg az előző évit. A textil- és bőripar kibocsátása 15,8%-kal, a vegyiparé 9,2%-kal, a nyomdaiparé 8,5%-kal, a villamos berendezések gyártásáé 6,4%-kal, a gumi- és műanyagiparé 5,7%-kal, az élelmiszeriparé 4,8%-kal bővült. A feldolgozóipari termelés volumene a múlt évben 8,6%-kal emelkedett, az energiaiparé 6,3%-kal mérséklődött.

Az **ipari export** decemberben 11,2%-kal, a múlt év egészében 9,8%-kal emelkedett. A múlt évben a járműipar kivitele 20,5%-kal, a textil- és bőriparé 16,4%-kal, a vegyiparé 8,2%-kal, a villamos berendezés gyártásé 8%-kal nőtt, a gyógyszeriparé 1,6%-kal csökkent. A feldolgozóipar exportértékesítése decemberben 12,3%-kal, a múlt év egészében 9,9%-kal bővült. Az **ipar belföldi értékesítése** decemberben 1,1%-kal, a múlt év egészében is szerény mértékben, 0,9%-kal nőtt. A gyógyszeripar hazai értékesítése a múlt évben 16,4%-kal, a nyomdaiparé 12,9%-kal, a vegyiparé 9,7%-kal emelkedett, a számítógépgyártásé 13,8%-kal, a gépgyártásé 5,5%-kal, az energiaiparé 4,7%-kal csökkent. A feldolgozóipar belföldi értékesítése decemberben 6,1%-kal, a múlt év egészében 5%-kal bővült.

Az egyes vállalatcsoportok teljesítményét vizsgálva a legalább 250 főt foglalkoztató vállalkozások teljesítményének növekedése volt meghatározó a múlt évi ipari kibocsátás bővülésében. Ezek a nagyvállalatok, amelyek a termelés 70%-át adták, a termelésüket 9,5%-

kal, exportjuk volumenét 12%-kal növelték. A közepes vállalkozások kibocsátása 4,1%-kal, exportja 7,4%-kal, belföldi értékesítése 3,2%-kal emelkedett. Az 50 főnél kevesebb munkavállalót foglalkoztató kisvállalkozások kibocsátása 1,4%-kal, kis részarányt képviselő kivitele 12%-kal, hazai értékesítése 2,1%-kal bővült. A járműgyártás meghatározó súlyát tükrözi, hogy az ipari kibocsátás legnagyobb mértékben a két nagy autógyár székhelyének megfelelően a Nyugat-Dunántúlon nőtt 17,5%-kal, ezen belül Győr-Moson-Sopron megyében 21,9%-kal, a Dél-Alföldön 16,2%-kal, ezen belül Bács-Kiskun megyében 23%-kal. Éppen az országos átlaggal megegyező mértékben, 7,6%-kal nőtt az ipari kibocsátás Észak-Alföldön, 5,8%-kal Közép-Magyarországon, 3,5%-kal Dél-Dunántúlon, míg gyakorlatilag stagnált, mindössze 0,3%-kal bővült Közép-Dunántúlon.

A legalább öt főt foglalkoztató vállalkozásoknál az **egy főre jutó termelés** a múlt évben 5,1%-kal emelkedett a foglalkoztatottak létszámának 2,5%-os bővülése mellett. A feldolgozóiparban 5,9%-kal, ezen belül a járműgyártásban 9,7%-kal nőtt, az energetikában 8,6%-kal csökkent a termelékenység. A jelentős súllyal rendelkező feldolgozóipari ágazatok **új rendeléseinek** volumene a múlt év decemberében 14%-kal, ezen belül az új exportrendeléseké 15%-kal, a belföldi rendeléseké 2,1%-kal nőtt. Az ipar teljes rendelésállománya az év végén 19%-kal haladta meg az egy évvel korábbiét. A gyógyszeripar rendeléseinek volumene 200%-kal, a járműgyártásé 10%-kal emelkedett, a kohászaté 10%-kal mérséklődött.

Az **építőipar** a korábbi évek mélyrepülése után az elmúlt két évben – a rendkívül alacsony bázishoz képest – dinamikusabban növelte a kibocsátását, de a múlt évben az ütem fokozatosan mérséklődött. A múlt év egészében az építőipari termelés volumene 14,2%-kal emelkedett; ezen belül az első negyedévben 26,1%-kal, a másodikban 20,4%-kal, a harmadikban 11,8%-kal, a negyedikben pedig 6,6%-kal. Az uniós projektek kifutásának következtében az építőipar decemberi kibocsátása – szezonálisan és munkanaphatással kiigazítva – 6,4%-kal mérséklődött az egy hónappal, és 2,2%-kal az egy évvel korábbihoz viszonyítva. Az épületek építése decemberben 4,2%-kal visszaesett, az egyéb építményeké 1,2%-kal nőtt. Az uniós finanszírozású beruházások jellegéből adódóan a múlt év egészében az épületek építése 4,2%-kal, míg – a közlekedési és a környezetvédelmi nagyberuházásoknak megfelelően – az egyéb építmények építése 24,8%-kal bővült.

Az építőipari vállalkozások új szerződéseinek volumene decemberben szokatlan mértékben, 43,9%-kal, ezen belül az épületek építésére irányulóké 30,9%-kal, az egyéb építményeket célzóké ennél is nagyobb mértékben, 50%-kal alacsonyabb volt az egy évvel korábbinál. Az építőipari vállalkozások teljes szerződésállománya az év végén 16,7%-kal, ezen belül az épületek építésére irányulóké 6,7%-kal, az egyéb építményeket célzóké 18,8%-kal elmaradt az egy évvel azelőttitől.

Mezőgazdaság

A múlt év decemberében végrehajtott **állatszámítás** adatai szerint a 802 ezres szarvasmarha állomány 2,5%-kal meghaladta az egy évvel korábit. A támogatási rendszer változása következtében az elmúlt négy évben az állomány 17,6%-kal nőtt, ennek ellenére még némileg elmaradt az ezredfordulón számba vett állománytól. A 359 ezres tehénállomány 4,1%-kal nagyobb volt az egy évvel korábinál, de 5,5%-kal elmaradt a 2000. évitől. A sertések száma 3 136 ezer volt az összeírás eszmei időpontjában, amely 4,4%-os növekedés egy év alatt, ugyanakkor 8,8%-kal elmaradt a négy évvel azelőttitől, és kevesebb mint kétharmada, 64,9%-a a 2000. évi állománynak; a sertések száma alig mozdult el a 80 éves mélypontról. A 30,5 milliós tyúkállomány 3,6%-kal meghaladta az egy évvel korábit, de némileg elmaradt a 2000. évitől. Az 1 milliós lúdállomány drasztikusan, 37%-kal csökkent egy év alatt, és 21,8%-kal elmaradt a négy évvel azelőttitől. A 4,3 milliós kacsállomány 0,7%-kal magasabb volt az egy évvel, de 26,1%-kal alacsonyabb a négy évvel korábinál. A 2,8 milliós pulykaállomány 8,9%-kal nőtt az egy évvel korábbihoz, és 13%-kal csökkent a négy évvel azelőttihez képest. Az 1 185 ezres juhállomány jelentősen, 28,8%-kal alacsonyabb az egy évvel, és 39,9%-kal a négy évvel korábinál.

A **mezőgazdasági termékek felvásárlása** a múlt évben 14,2%-kal emelkedett. A növénytermesztési és kertészeti termékek felvásárlása a kiemelkedő termésnek köszönhetően egyötödével, 20,5%-kal nőtt. Gabonafélékből 22,1%-kal, zöldségfélékből 10,7%-kal, gyümölcsökből 5,1%-kal nagyobb mennyiséget vásároltak fel az előző évinél. Az élőállatok és állati termékek felvásárlása a múlt évben 7,1%-kal, ezen belül a vágóállatoké 6,9%-kal, az állati termékeké 7,5%-kal emelkedett.

Turizmus

A múlt évben érzékelhetően megélné a turistaforgalom. Az év folyamán külföldiek 45 984 ezer alkalommal látogattak Magyarországra, ez 5,4%-kal több az előző évinél. A **látogatók** csaknem háromnegyede, 73,6%-a egyetlen napra érkezett. Az egynapos utak száma 2,6%-kal, a többnaposaké 14%-kal emelkedett. A külföldi látogatók a múlt évben 110 millió napot töltöttek Magyarországon, 8,3%-kal többet, mint egy évvel korábban. Az egy napra látogatók 2,6%-kal, míg a több napra érkezők 11%-kal töltöttek több időt nálunk, mint a megelőző évben. A több napra érkezők átlagos tartózkodási ideje 6,3 nap volt, ez mindössze 0,1 nappal kevesebb, mint az előző évben. A külföldi látogatók a tavalyi évben 1 460 milliárd forintot költöttek Magyarországon, folyó áron 15,5%-kal többet, mint a megelőző évben.

Magyarországi lakosok a múlt évben 16 340 ezer alkalommal **látogattak külföldre**, 1,9%-kal többször, mint az előző évben. Az egynapos utak száma – a bevásárlási célú utak visszaesésével

– 3,4%-kal csökkent, míg a többnapos utaké 14%-kal emelkedett. Az utazók 47 743 ezer napot töltöttek külföldön, 5,8%-kal többet az előző évinél. Az átlagos tartózkodási idő 2,9 nap volt, szemben az egy évvel korábbi 2,8 nappal. A külföldre látogató magyarok 579 milliárd forintot költöttek az utazásuk során, folyó áron 12,8%-kal többet, mint az előző évben. A külföldi költségek jelentős növekedésében a hazai fizetőeszköz 4%-os gyengülésének is szerepe volt. Az utasforgalomból származó bevételi többlet 880 milliárd forintot, illetve 2 852 millió eurót tett ki; a forintban számolt egyenleg folyó áron 17%-kal haladta meg az egy évvel korábbit.

A múlt évben 9 526 ezer **vendég** 24 199 ezer éjszakát töltött el a magyarországi szálláshelyeken; a vendégek száma 7,2%-kal, a vendégéjszakáké ennél valamivel kisebb mértékben, 5,4%-kal emelkedett. A **külföldi vendégforgalom** tavaly 2,7%-kal nőtt; a legtöbb, 2 008 ezer vendégéjszakát a német turisták töltötték el a hazai szálláshelyeken, valamelyest, 1,1%-kal kevesebbet az előző évinél. Az osztrák turisták 816 ezer vendégéjszakája és az orosz turisták által eltöltött 779 ezer éjszaka egyaránt 1,4%-os növekedést jelent; ezen belül decemberben az osztrákok 19,9%-kal több, az oroszok pedig 21,2%-kal kevesebb vendégéjszakát vettek igénybe az egy évvel azelőttinél. A belföldi vendégforgalom a múlt évben dinamikusán, 8,3%-kal emelkedett. A szállodák átlagos foglaltsága 51,8% volt, 2 százalékponttal magasabb az előző évinél; az ötszillagos hoteleké 68,3%, a gyógyszállóké 61,9%, míg a négycsillagos szállodáké 61,3% volt. A múlt évben a vendégforgalom Budapesten 3,1%-kal, a Balatonnál mindössze 1,8%-kal nőtt. A kereskedelmi szálláshelyek bruttó árbevétele a múlt évben 330 milliárd forint volt, 10,4%-kal több a megelőző évinél.

Népmozgalom

A múlt évben 91 500 **gyermek született**, 3,2%-kal több, mint az előző évben, és 5,1%-kal kevesebb, mint öt évvel azelőtt. A születési arányszám 9,3‰ volt, 0,3 ezrelékponttal magasabb az egy évvel korábbinál. Tavaly 38 700 **házasságot kötöttek**, – a rendkívül alacsony bázishoz képest – 4,6%-kal többet az egy évvel azelőttinél. A házasságkötési arányszám 3,9‰ volt, 0,2 ezrelékponttal magasabb, mint a megelőző évben.

A múlt évben 126 100 **halálesetet** anyakönyveztek, némileg, 0,5%-kal kevesebbet az előző évinél. A halálozási arányszám 12,8‰ volt, ugyanannyi, mint a megelőző évben. A csecsemőhalálozási arányszám 4,6‰ volt, jelentősen, 0,5 ezrelékponttal mérséklődött egy év alatt. A **természetes fogyás** a tavalyi évben 34 600 fő, aránya 3,5‰ volt, szemben az egy évvel korábbi 3,9‰-kel.

Bűnügyi helyzet

A Belügyminisztérium adatszolgáltatása szerint a múlt évben 329 600 bűncselekményt regisztráltak, 12,8%-kal kevesebbet, mint egy évvel korábban. A súlyosabb megítélésű bűntettek száma 10,2%-kal, az enyhébb megítélésű vétségeké 14,3%-kal mérséklődött. A jelentős csökkenés részben a jogszabályok változásával magyarázható, de ***részletes adatok hiányában nincs lehetőség a társadalomban végbement változásokkal nem indokolható tendenciák elemzésére.*** A jelentés szerint a sértettek száma 11,9%-kal csökkent, a bűnelkövetőké 1,9%-kal nőtt.

Budapest, 2015. március 6.

Dr. Katona Tamás

Az adatok forrása: KSH, MNB, NGM, BM, NFSZ, ÁKK, MÁK, Eurostat.

Megjegyzés: A statisztikai adtagyűjtési rendszerben az évközi adatok kisebb része a tárgyhót követő hónapban rendelkezésre áll, ilyen a fogyasztói ár, az államháztartási adatok; a statisztikai információk többsége a tárgyhót követő második hónapban kerül nyilvánosságra. Bizonyos adatok negyedéves gyakorisággal készülnek, és általában a tárgyidőszakot követő második hónapban állnak rendelkezésre, ilyen a bruttó hazai termék és a beruházások, de a folyó fizetési mérleg adatait csak a 90. napon lehet megismerni. Ezért az elemzés a készítést megelőző két hónap, illetve az előző negyedév rendelkezésre álló adatait vizsgálja.